

פ"י 3 כ"ט 101 ע"א

שמות ו' א"א

ט לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְגַתְּי אֶתְּהָ לְכֶם מְלִיִּשָׁה אִנִּי וְיִדְבָר מִשְׁתֵּי פִי אֶל-
פִּי: יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׂמַעְתָּ אֶל-מִשְׁתֵּי מִקְוָצֵי יָדַי וּמַעֲבֹבֵת קִלְשִׁי:

1 | רמב"ן

(ט) מקוצר רוח ומעבודה קשה, לא בעבור שלא יאמינו בה, וכנביאו רק שלא הטו אוזן לדברי מקוצר רוח כאדם שתקצר נפשו בעמלו, ולא ירצה לחיות רגע בצער מדעתו³⁴ שירוח לו אחרי כן, וקוצר הרוח הוא פחדם שלא יהרגם פריעה כחורב כאשר אמרו שטרירים אל משה³⁵, ועבודה קשה, הוא הדחק שהיו הנוגשים אצים בהם³⁶, ולא יחננו לשמוע דבר ולהשוב בו.

2 חוקוני (ט) ולא שמעו אל משה, נחיראו לשמוע אל משה מחמת קוצר רוח של העבודה הקשה שצוה אליהם פריעה כבד:

3 | ספורנו

(ט) ולא שמעו אל משה, להתכוון בכל דמ¹⁰ בענין שיבטחו בישועת האל יחברך ויחשבה להם צדקה, לענין באברהמ¹¹, וכן לא נתקיים בהם "ונחתי אותה לם" (ו' ת), אבל נחמה לבניהם, מקצר רוח, כי לא נאמנה את אל רוחם, ולא נחמו לך להתכוון, ומעבודה קשה, כי לולא העבודה הקשה היו נוחלים לך לדברי משה, והיו מביינים משענותי שראוי לבטח¹².

4 | ר"ב"ג

ו לכן אמר לבני ישראל אני השם* שהיכולת בידי לעשות מה שארצה, והוצאתי אתכם מתחת יד מצרים ומעבודתם הקשה וגאלתי אתכם באמצעות מכות נפלאות שאביא עליהם, ורמזינות אל הנפלאות אקח אתכם לי לעם ואהיה לכם לאלהים ולמנהיג, מרוב השגחותי בכם, וחדעו כי אני יי המוציא אתכם מתחת עבודת מצרים, וזה כי רכוי הנפלאות אשר אחדש שם להוציאכם ממצרים יביא אתכם להאמין בי, שאני השליט על הנמצאות ומשגית בדבקים בן להצילם מהרע שהם בו, ובעבור זה הכביד השם יחמי ללב פריעה כמו שיתבאר בפרכת בא אל פריעה¹³, והנה אחר זה תהיו מוכנים אל שתדבק בכם השגחותי באופן שאביא אתכם אל ארץ כנען ואתנה לכם מורשה, אני יי שהיכולת בידי לקיים מה שאגזור.

ט והנה דבר משה אל הדברים אל בני ישראל, בזולת אמצעות אהרן, ולא האמינו בני ישראל בדברי משה מפני קוצר רוח משה להתכוון בסודר דבריו כראוי, כדי שייפה להם זה המאמר באופן שיכנסו דבריו באוניהם, והיה זה כן מפני רוב התבודדות משה בהשגות האלהיות, כמו שקדם¹⁸, ומפני העבודה הקשה שנתחדשה להם אחר שדבר משה אל פריעה במלאכות השם יחמי.

5

התועלת הרביעי הוא במדות: והוא שראוי לאדם כשירצה להשיג דבר מה מהאנשים, שיסודר דבריו בהכלית מה שאפשר לסדר בהם מלקיחות הפשות למה שירצה ומיפוי הדברים ההם וקוטום, כדי שיפותרו⁴³ לשמוע אליי, כי בחלת זה אפשר שלא ישיג מברקשו ואף על פי שהיה⁴⁴ הדברים ההם להציע וועילת להם, הלא חרואה כי זה המאמר שזויה מצויה משה שייאמר לישראל, עם רוב מה שיש בענינו מהטוב להם ומהפחית⁴⁴ אל שייאמינו בדברים ההם, הנה לא שמעו ישראל אל משה מפני קוצר רוחו וללהשתדל לסדר דבריו באופן שלם בדרך שיפותרו להאמין לדבריו.